

3. Стрюк К. Система М.Монтессорі – нове чи старе? / К. Стрюк // Дошкільне виховання. – 1996. – № 3. – С.10-11.
4. Таубман В.В., Фаусек Ю.И. Теория и практика детского сада Монтессори / В.В. Таубман, Ю.И. Фаусек. – Ленинград – Москва : Мысль, 1923. – 133 с.
5. Степанова Т.М. Еволюція змісту дошкільної освіти у другій половині ХХ століття : [моногр.] / Т. М. Степанова. - К. : Видавничий Дім «Слово», 2010. - 184 с.

ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ПОРІВНЯЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

*Зімакова Л.В., кандидат педагогічних наук, доцент,
Тупиця О.Ю., кандидат філологічних наук, доцент,
Полтавський національний педагогічний університет
імені В.Г.Короленка (Україна)*

Функціонування української освітньої системи в світовому та європейському просторі неможливе без реалізації зарубіжних орієнтирів – розуміння тенденцій та закономірностей розвитку освіти в різних країнах, їх нормативної бази, соціально-економічних та політичних умов існування, перспектив розвитку тощо.

Висвітленню тенденцій розвитку зарубіжних навчально-виховних систем присвятили свої праці Н.В.Абашкіна, Б.Л.Вульфсон, Н.М.Лавриченко, М.П.Лещенко, Л.П.Пуховська, А.А.Сбруєва, М.Й.Чепіль та інші. У цьому аспекті більшість дослідників зарубіжної освітньої науки та практики вказують на стимулювання педагогічної творчості, ініціативності та інноваційності у діяльності вітчизняних менеджерів освіти та педагогів. Наукова позиція В.А.Роменця – «творити світ зі своєї власної глибини» – може стати провідною для багатьох викладачів вищої школи у сфері формування педагогічного світогляду, професійного самовизначення, соціально-педагогічних установок та педагогічної творчості майбутніх учителів [2]. Поповнювати глибини професіоналізму – це обов'язок кожного педагога.

Педагогічна творчість неможлива без джерел, які її формують, а саме: науково-педагогічного досвіду, який ми можемо черпати із закордонної освітньої науки та практики. Світовий досвід у навчанні і вихованні дітей як альтернатива до вітчизняних освітніх систем завжди був у нагоді: і за часів Давньої Греції, і в епоху Відродження, і часи Просвітництва, і роки індустріального суспільства, і наш час – час розвитку інформаційного суспільства, активних глобалізаційних процесів. Новий час розвитку України потребує збирання, систематизації та узагальнення фактів і явищ, що відображають розвиток теорії і практики освіти в різних країнах світу, встановлення зв'язків між різними педагогічними товариствами та організаціями, проведення міжнародних конгресів, симпозіумів, конференцій, організацію зарубіжних поїздок науковців, учителів та діячів освіти. Ми переконані, що наслідком такої діяльності є розвиток педагогічної творчості як учителів, так і менеджерів освіти центрального, регіонального та місцевого

рівнів. Нині в Україні запозичення світових досягнень у галузі освіти яскраво відчутні в усіх її ланках.

Разом з тим, у сфері закордонних запозичень, особливо освітянських, треба бути дуже мудрим, моральним, адекватним, проникливим тощо. Наразі відчутними є міжнаукові зв'язки, зокрема порівняльної педагогіки з педагогічною творчістю. Педагогічна творча діяльність має декілька рівнів: рецептивний, репродуктивний, конструкторський та новаторський. Слепе наслідування зарубіжної освітньої практики не сприйнятливим, оскільки кожна національна освітня система перш за все склалася на фундаменті етнічної психології, ментальності народу, його традицій, вірувань, норм тощо. Ще К.Д.Ушинський після педагогічних подорожей до Європи зауважив, що кожен народ має йти своїм шляхом, оскільки спільної системи виховання для всіх народів не існує не тільки на практиці, а й у теорії... У кожного народу своя особлива національна система виховання, а тому запозичення одним народом в іншого виховних систем неможливе [1, с. 18].

Нині в Україні відбуваються колосальні зміни суспільної свідомості, що обов'язково повинно відбитися на освітніх процесах. Порівняльна педагогіка як наука може слугувати ініціаторам реформ та безпосереднім реалізаторам нововведень для глибшого осмислення існуючих педагогічних реалій, планування подальшої діяльності та прогнозування її наслідків. У наш час, на жаль, учителі як безпосередні реалізатори реформаторських ідей навіть не усвідомлюють глибинної суті освітніх інновацій. Дуже часто у кращому випадку вони виступають сліпими виконавцями, у гіршому – гальмують просування новітніх освітніх ідей. Як наслідок, механізми реалізації інноваційних ідей не спрацьовують тільки тому, що немає щирої зацікавленості, проникливості інноваціями у широких колах учителів. У цьому аспекті дуже важливо ще зі студентських часів ознайомлювати майбутніх учителів зі світовими досягненнями в освіті, зарубіжною практикою реалізації навчально-виховних завдань тощо.

Порівняльна педагогіка як навчальна дисципліна у підготовці майбутніх учителів формує педагогічний світогляд, майстерність, творчість. Як справедливо зазначає А.А.Сбруева, знання з порівняльної педагогіки перетворилися на невід'ємну складову професійної освіти та розвитку сучасного вчителя. Учена відмічає, що ця навчальна дисципліна інтегрується в систему професійної педагогічної освіти на завершальному її етапі і базується на знаннях ряду педагогічних дисциплін, зокрема «Основ педагогічної творчості», чим сприяє розвитку широкого кола професійних умінь майбутніх педагогів [3, с. 6].

На нашу думку, зміст порівняльної педагогіки, її операційні компоненти дозволяють піднімати рівень соціально-педагогічної та моральної свідомості майбутніх учителів; формувати пошуково-перетворювальний стиль мислення; розвивати їх інтелектуальні, логічні здібності (вміння аналізувати, обґрунтовувати, пояснювати, виділяти головне тощо). Під час ознайомлення студентів із сучасним станом і перспективами розвитку освіти в провідних країнах та в Україні викладач вчить здобувати необхідну інформацію, аналізувати, виділяти головне. Джерелами інформації на сучасному етапі виступають, перш за все, наукові статті в Інтернет-мережі, відеоролики з YouTube, наукові статті у педагогічних періодичних

виданнях, підручники. Підготовка до практичного заняття, самостійної роботи потребує від студента перегляду декількох джерел, їх узагальнення і систематизацію з подальшою презентацією у вигляді усної доповіді, унаочнення за допомогою слайд-презентації та відеофрагментів.

Позитивними і дуже ефективними є культурно-освітні поїздки студентів за кордон, їх спілкування з такими ж молодими людьми у соціальних мережах Інтернет тощо. На жаль, гальмуванням у спілкуванні є низький рівень володіння іноземними мовами. Лише здібні, вольові та допитливі студенти здатні брати додаткові уроки з англійської, польської, німецької, італійської мов, виїжджати за кордон, активно займатися там волонтерською громадсько-просвітницькою діяльністю, мати підзаробіток тощо. Сучасна українська молодь відкрита у спілкуванні з іноземними громадянами, нагальною метою таких комунікацій вже не є переїзд до країн Європи у пошуку кращого життя, а покоління 17-20-літніх серйозно говорить про бажання працювати на власну країну, змінювати її на краще, пізнаючи позитивні сторони життєдіяльності, світоглядні позиції, зокрема європейських країн, США. Яскравим прикладом їх толерантного мислення, відмінного від мислення пострадянської людини, є те, що молодь не говорить про іноземців «вони краще чи гірше нас», а стверджує – «вони інші». Ось така національна самоідентифікація сучасної молодої людини говорить про те, що в Україні є майбутнє, і професійна освіта обов'язково повинна цьому сприяти.

Досвід викладання порівняльної педагогіки у ПНПУ імені В.Г.Короленка свідчить про щирий інтерес студентів до цієї галузі науки. Студенти ознайомлюються з іншими освітніми моделями, типами управління освітніми системами у провідних країнах світу тощо. Цікаво спостерігати за емоціями, які виникають у них: захоплення, радість, розчарування і сум. Позитивні емоції викликають елементарні речі – які красиві і сучасні школи у провідних країнах зовні і внутрішньо, як різнобарвно обладнані класні кімнати США, Франції, на якому високому рівні вони технічно оснащені в Японії, як просто і невимушено діти рухаються на уроці між партами, які не обов'язково стоять лівим боком до вікна у Німеччині, які дослідні ділянки та лабораторії мають учні початкової школи Великобританії, як тепло проходять дні відкритих дверей і благодійні ярмарки зі збору додаткових коштів у фонд школи в Німеччині та багато іншого, не кажучи вже про тему «Соціально-економічний статус учителів у провідних країнах світу (Японії, Фінляндії, Данії)». А після переглядів багатьох охоплює сум і розчарування.

Позитивно та з оптимізмом сприймають інформацію студенти заочного відділення, які працюють за фахом. Вони вже безпосередньо зараз виконують навчально-виховні завдання і готові змінюватися, реально усвідомлюють свою дієву роль на місцях, свою причетність до реформування, готові творчо вирішувати поставлені перед ними завдання, спираючись на зарубіжний досвід. Вони з цікавістю дивляться та слухають, коли йде безпосередня інформація про форми, методи та прийоми роботи з дітьми та їх батьками у провідних країнах світу. Їх зацікавлюють, наприклад, індивідуальні батьківські збори (консультації), які вони мають можливість побачити у художніх фільмах

«Клас» (Франція) та «Хороші діти не плачуть» (Нідерланди), спілкування з батьками у соціальних мережах (приклад США), досвід інклюзивної освіти за кордоном, компенсуючого навчання. Вони уважно слухають інформацію про організацію у німецьких селищах шкільних свят у вихідні дні, коли всі діти, їх батьки, місцеві жителі та гості села збираються, наприклад, на свято ліхтарів (День Св. Мартіна), співають, граються, виготовляють ліхтарики та у вечірній час всі разом проходять з ними вулицями села, співаючи та радіючи. Не менший інтерес викликають у них досвід дистанційного навчання, спілкування з учнями та батьками у Skure-мережі, використання відеоуроків, відеопояснень навчального матеріалу для домашнього опрацювання.

Популярними серед студентів є дискусії, зокрема завжди дискусійним є матеріал про організацію шкільної освіти у Німеччині. Студенти жваво обговорюють всі «за» і «проти» диференційованої німецької середньої школи. Одні підтримують ідею екзаменування дітей по закінченню початкової школи і розподілу їх у різні типи середніх шкіл залежно від результатів. Інші категорично проти такої, як вони вважають, соціальної несправедливості. Але багато хто з них розуміють смисл контролю навченості учнів початкових класів у Німеччині і недоцільність ДПА в Україні, яка не стимулює або не закінчується якимись суттєвими рішеннями, діями тощо.

Болючим для студентів є питання фінансування освіти – навчальних установ, зарплат педагогів тощо. Наразі, студенти цікавляться відеороликами з новинами про механізми фінансування освіти в децентралізованих країнах. Наприклад, у цьому навчальному році вони звертають свою увагу на повідомлення телеканалу «EURONEWS» передачі «Learning world» («Світ навчання») «Освіта США» про те, що в деяких районах США з кращим фінансовим становищем громадян на освіту виділяється з податків більше фінансів, ніж в районах з низькими статками. Такий інтерес студентів пов'язаний із децентралізаційними процесами в Україні і, як наслідок, вчителів цікавлять питання фінансування територіальних громад, зокрема їх навчальних закладів.

Оптимізму додає те, що більшість студентів, які або вже пов'язали, або обов'язково пов'яжуть своє життя з освітою, готові до пошуку, до педагогічної творчості; і джерела своїх творчих рішень будуть вбачати в позитивному зарубіжному освітньому досвіді. Глибини особистісних та професійних змін, до яких стимулює порівняльна педагогіка, неосяжні. І фраза «творити світ зі своєї власної глибини» стає актуальною для формування творчої особистості педагога.

Список використаних джерел

1. Галус О. М. Порівняльна педагогіка : Навчальний посібник / О. М. Галус, Л. М. Шапошнікова. – К.: Вища шк., 2006. – 215 с.
2. Роменець В. А. Психологія творчості : Навчальний посібник / В. А. Роменець. – 2-ге вид., доп. – К. : Либідь, 2001. – 288 с.
3. Сбруєва А. А. Порівняльна педагогіка : Навчальний посібник / А. А. Сбруєва. – 2-ге вид., стер. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2004. – 320 с.